

Dekanat Brzostowica Wielka Pierwsze wzmianki pisemne o istnieniu drewnianego kościoła katolickiego w Brzostowicy Wielkiej pochodzą z 1495 r. Murowany kościół w Brzostowicy Wielkiej został założony w 1615 r. Podczas represji po powstaniu 1863-1864 r. parafia katolicka została zlikwidowana i odrodziła się dopiero po imperatorskim Manifeście 1905 r. o wolności sumienia. W czasach II Rzeczypospolitej w Brzostowicy Wielkiej istniały dwie katolickie parafie. W czasach sowieckich katolicy zostali bez świątyni, natomiast obu kościołom nadano status pomników architektury. Parafia w Brzostowicy Wielkiej odrodziła się dopiero w 1989 r.

†

Kościół Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny

Drewniany kościół w Brzostowicy Wielkiej został założony z fundacji kasztelana wileńskiego Hieronima Chodkiewicza w 1615 r. Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny poświęcił biskup wileński Benedykt Wojna. Drewniany kompleks spłonął podczas pożaru w 1741 r., po czym z fundacji kasztelana krakowskiego Jerzego Mniszka (+1747) rozpoczęto budowę murowanego kościoła na planie krzyża w stylu starego baroku. W sposób szczególny w kościele czczono obraz Świętych Aniołów Stróżów malarza Franciszka Smuglewicza (1797–1807). W krypcie kościoła zostało pochowane serce J. Chodkiewicza (1560 –1621), hetmana Wielkiego Księstwa Litewskiego i wojewody wileńskiego.

Starożytny kościół Nawiedzenia NMP jest ogromną 3-nawową bazyliką barokową z transeptem, półokrągłą apsydą i dwiema zakrystiami. W połowie XVI w. przy kościele istniała szkoła parafialna. W 1741 r. Jerzy i Amelia Mniszkowie ufundowali także szpital, który czynny był jeszcze w 1853 r. Na początku XIX w. na miejscowym cmentarzu parafialnym czynna była drewniana kaplica – wydłużona 8-ścienna rotunda. Kiedy w Brzostowicy Wielkiej skasowano parafię (1866–1907), kaplicę dołączono do parafii Ejsmonty Wielkie. Od XIX w. do parafii wielkobrzostowskiej należał kościół filialny w Rudawie (obecna Polska). Oprócz tego istniała także kaplica w pałacu w samej Brzostowicy Wielkiej.

Ciężkie wypróbowania po stłumieniu powstania 1863-1864 nie ominęły także parafii w Brzostowicy Wielkiej. W 1866 r. władze carskie zamknęły kościół i przerobiły go na prawosławną Swiato-Uspienską cerkiew. Nad centrum świątyni został wzniesiony drewniany bęben z kopułą w kształcie cebuli. W 1920 r. budynek starożytnego kościoła zwrócono katolikom. Przy nim utworzono parafię. W 1963 r. władze sowieckie zamknęły kościół. Budynek wykorzystywano do różnych celów gospodarczych. Z czasem został on całkowicie zniszczony.

Kościół zaliczono do pomników architektury na szczeblu republikańskim, lecz ten fakt w żaden sposób nie wpłynął na polepszenie jego stanu.

W kościele mieścił się skład rejonowej spółdzielni spożywców. W 1992 r. podczas pożaru spłonął dach kościoła, zawaliły się sklepienia. Od tamtego okresu i aż do dnia dzisiejszego w samym centrum rejonowego miasta unoszą się ogromne ruiny byłej świątyni. Trwają dyskusje o wznowienie renowacji, lecz dotychczas bezskutecznie.

Kościół pw. Przemienienia Pańskiego

Zostając w 1866 r. bez świątyni, wierni z Brzostowicy Wielkiej prawie przez pół stulecia walczyli o prawo do posiadania własnego kościoła. Dopiero 12 czerwca 1907 r. hrabia Kosakowski otrzymał pozwolenie na budowę na własnej ziemi i za swoje pieniądze nowego kościoła. Hrabia Józef Kosakowski wraz ze swoją małżonką Marią z Chodkiewiczów przy pomocy parafian w 1908 r. rozpoczęli budowę kościoła. Świątynię budowano w stylu niewłaściwym gotykowi: z otynkowanej cegły i kamienia ciosowego według projektu grodzieńskiego gubernialnego inżyniera Płotnikowa. Kamień węgielny został poświęcony 24 czerwca 1909 r. 30 września 1912 r. komisja inspekcyjna potwierdziła zakończenie budowy, a 2 października świątynię uroczyście poświęcił dziekan grodzieński ks. Juliusz Alojzy Ellert. Pierwszym proboszczem kościoła był ks. Adolf Michniewicz (1908-1910), po nim pracowali tu księża: Stanisław Klim (1910-1912) i Ludwik Bisikierski (1912-1920).

Świątynia została zbudowana na planie prostokąta z pięcioboczną apsydą. Główna fasada wyróżnia się 3-poziomą walmową wieżą-dzwonnica, w której zawieszone są 3 dzwony.

Dwie pary opór dzielą wnętrze świątyni na trzy nawy. Świątynię ozdabiają trzy ołtarze. W głównym rzeźbionym ołtarzu neobarokowym dawniej mieściło się Ukrzyżowanie, obecnie znajduje się tu figura Najświętszego Serca Pana Jezusa, otoczona figurami świętych Antoniego i Franciszka (jest to praca miejscowego stolarza Henryka Romańczuka wykonana w 90. latach). Po lewej stronie od prezbiterium znajduje się kaplica Najświętszej Maryi Panny. W neogotyckim ołtarzu umieszczony jest obraz Matki Bożej Ostrobramskiej. W prawym ołtarzu bocznym początkowo znajdował się tytułowy obraz Przemienienia Pańskiego, który w 90. latach umieszczono nad ołtarzem głównym, a jego miejsce zajął obraz św. Józefa. W narteksie znajduje się ogromne barokowe Ukrzyżowanie przeniesione ze starego kościoła. Nad narteksem mieści się nieduży balkon, na którym umieszczone zostały 16-głosowe organy. W 1913 r. plac kościelny ogrodzono murem z ciosowego kamienia. Obok pobudowano plebanie – piętrowy kamienny budynek z mansardą.

Powojenne represje nie ominęły także wiernych Brzostowicy Wielkiej. 17 czerwca 1965 r. kościół pw. Przemienienia Pańskiego został zamknięty. Władze chciały, by w świątyni mieściła się sala sportowa. Jednak, początkowo mieścił się tu skład zbożowy, a potem w ogóle punkt skupu szkła. Natomiast w 70. latach kościół otrzymał status pomnika architektury.

Przez jakiś czas wierni zbierali się około zbutwiałej kaplicy na cmentarzu. Tam też, przy kaplicy, parafianie na nowo pochowali ks. Bisikierskiego (+1920). Lecz także tej świątyni los nie oszczędził: kaplica spłonęła w 1976 r. Trzy lata przed pożarem 26. ekspedycja Państwowego Muzeum Sztuki zabrała z kaplicy i wywiozła do Mińska najbardziej wartościowe rzeczy, w tym także rzeźbioną figurę św. Feliksa (XVIII w.). W miejscu ołtarza kaplicy wierni ustanowili krzyż.

Dopiero 5 maja 1989 r. katolicka wspólnota w Brzostowicy Wielkiej została ponownie zarejestrowana. 26 maja parafianom zwrócono budynek kościoła. A pierwszą Mszę św. odprawił tu 7 lipca o. Kazimierz Żyliš, który dołożył wszelkich starań, by zwrócić kościół wiernym, a potem odremontować go. Z inicjatywy o. Kazimierza ks. Algirdas Paulikas przywiózł

figurę Serca Pana Jezusa i nastawę ołtarza głównego. W 1990 r. z Litwy przywieziono nowy ołtarz główny, a 10 listopada 1991 r. biskup grodzieński Aleksander Kaszkiewicz konsekrował kościół pod historycznym wezwaniem Przemienienia Pańskiego.

Ówczesny proboszcz parafii ks. Andrzej Kozłowski w 2004 r. postarał się o zwrot poburzonego budynku byłej plebanii. Kolejnym proboszczem parafii był ks. Waldemar Słota, który w 2006 r. rozpoczął remont plebanii i kościoła. W kościele pojawiły się nowe okna, a w prezbiterium – witraże z sylwetkami świętych apostołów Piotra i Pawła. Kupiono nowe organy. W budynku plebanii obecnie znajdują się sale katechetyczne. Tam też odbywają się spotkania dzieci, młodzieży i ministrantów.

Za rok wierni z Brzostowicy Wielkiej będą obchodzili 100-lecie budowy kościoła oraz 517. rocznicę istnienia parafii.